

נדירים לח

מ. שווערד

1. שיטה מקובצת מסכת נדרים דף לח/א

ובמערבא פסקי משום דקרו חמשה חומשי תורה לתלת שנין וצריך לקצר להם הפרשיות. פירוש:

2. מהרש"א על נדרים דף לח/א

לא העשיר משה כו'. שלא תאמר שהעשיר משה משכר לימוד שנתנו לו שלמד לכל ישראל דהא אמר מה אני בחנם כו' כדאמרי לעיל אלא שהעשיר מפסולתן

3. ספר בניהו בן יהוידע על נדרים דף לח/א

לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות. הנה הפשטנים חושבין פשוטן של דברים הוא, שנתעשר מפסולת של הלוחות שהיו אבנים טובות של סנפירון, ומכר הפסולת בדמים יקרים ונתעשר, אך באמת כל איש משכיל ונבון לא ירצה לקבל פשט זה, לומר דמשה רבינו ע"ה עשה סחורה במה שנשאר בידו מפיסול הלוחות שהם קדשי שמים... אך ודאי סוד עמוק יש במאמר זה...

4. מהרש"א על נדרים דף לח/א

שנאמר כתוב לך פסל לך מה פסולתן כו'. ...ופרכינן ואותי צוה ה' גו' ללמד אתכם גו' הא ודאי דנתינת מצות התורה הוה לכלל ישראל ולא קאמר נמי מעיקרא דלא ניתנה אלא למשה כו' אלא דהיינו לימודה מן הכתב לא יהיה אלא שלך ולכך לא פריך אלא מהני קראי ואותי צוה ה' ללמד גו' ראה למדתי גו' כאשר צוני גו' דמוכח דגם לימודה ניתן ג"כ לכל ישראל ומשני ואותי צוה כו' ופריך ועתה כתבו לכם את השירה דמשמע הלימוד מתוך הכתב ניתן ג"כ לכלל ישראל ומשני אלא פלפולא בעלמא שהוא הלימוד מתוך הכתב ע"י הבנת דבר מתוך דבר כפירש"י וכאילו הוא דבר מבחוץ הוא ניתן למשה ולזרעו לחוד

5. ספר בניהו בן יהוידע על נדרים דף לח/א

שם לא ניתנה תורה אלה למשה וזרעו... אבל לישראל לא ימסור להם ספר תורה ללמוד, אלא יהיה מצוה להם ככל מצות הכתובים בתורה בעל פה, והם ימסרו לדור שאחריהם ולזרעם גם בעל פה, שזו היא הנקראת תורה שבע"פ, ולזה אמר מה פסולתן שלך אף כתיבתן שלך, דהיינו הספר תורה אשר כתבת יהיה לך, דרק אתה זורעך תלמדו בו, ומרע"ה נהג טובת עין, ונתן כתיבת התורה לישראל, שהם ילמדו בספר תורה כאשר הוא לומד בו, והטעם כי אמר כל ישראל הם תלמידי ונחשבים זרעי, וכיון שאמר לי הקב"ה לי ולזרעי, א"כ יש לי רשות ליתן זה הכח לישראל גם כן, ועליו נאמר טוב עין הוא יבורך, רצה לומר משה הנקרא טוב, דכתיב [שמות ב' ב'] ותרא אותו כי טוב הוא, שילדתו אמו בת ק"ל שנה כמנין עי"ן, הוא יבורך כי נתן מלחמו הוא חלק שנתן לו הקב"ה בתורה שנקראת לחם, לדל אלו ישראל שהיו דלים מזה החלק.

6. שיטה מקובצת מסכת נדרים דף לח/א

ידעת רבי יוסי בר חנינא לא היתה אלא בסודות התורה ושעמיה והבנת דבר מתוך דבר שנקרא פלפול כי אף על פי שהשם לא צוה לו לגלות להם דברים אלו כי אינן נתנין לגלות אלא לשרידים אשר ה' קורא וכתוב כבשים ללבושך דברים שהם כבשוננו של עולם יהיו תחת ידיך אפילו הכי משה לא רצה ליטול עטרה זו לעצמו וגילה להם בטובת עין לראויין לגלות הדברים ההם שהם פינות התורה וסודותיה. הרי"ן ז"ל:
... אלא פלפולא בעלמא הוא דנתנה למשה שנתן בו דעת לדקדק ולפלפל בסברא לעמוד בעומק ההלכה ונהג בה טובת עין ונתנה לישראל. פירוש:

7. רמב"ם יד החזקה - הלכות תפילין מזוזה וספר תורה פרק ז

(א) מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות ואע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו ואם כתבו בידו הרי הוא כאילו קבלה מהר סיני ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו וכל המגיה ספר תורה ואפילו אות אחת הרי הוא כאילו כתבו כולו:

8. מהרש"א על נדרים דף לח/א

וכולן ממשה כו'. כיון שהיו במשה אלו מעלות נימא ג"כ בשאר נביאים מדכתיב נביא מקרבך מאחיך כמוני גו' ולפי שאלו המעלות גבור חכם עשיר הם המעלות הגדולות בעיני הבריות כמ"ש החכם אבן תבון בהקדמת ח' פרקים ראוי שלא יחסר מהם נביא שליח השם והוסיף לו במדות שלא יתגאה בכל אלו ג' מעלות אבל שיהיה ג"כ עניו אצל אלו המעלות כמשה

9. רמב"ם פירוש המשניות - שמנה פרקים להרמב"ם - פרק ז

ורע, שכל נביא לא נתנבא אלא אחר שתהיינה לו כל המעלות השכליות ורוב מעלות המדות, והחזקות שבהן, והוא אמרם (שבת צ"ב. גדרים ל"ח), "אין הנבואה שורה אלא על חכם גבור ועשיר", "וחכם" הוא כולל כל המעלות השכליות בלי ספק, "ועשיר" הוא במעלות המדות, רצוני לומר, ההסתפקות, מפני שהם קוראים המסתפק - עשיר, והוא אמרם בגדר העשיר (אבות פרק ד'), "איזהו עשיר השמח בחלקו", רצוני לומר, שיספיק לו במה שהמציא לו זמנו ולא ידאג במה שלא המציא לו. וכן "גבור" הוא גם כן במעלות המדות, רצוני לומר, שינהיג כחותיו כפי הדעת והעצה, כמו שבארנו בפרק החמישי, והוא אומר (אבות פרק ד'), "איזה גבור הכובש את יצרו".

10. שיטה מקובצת מסכת נדרים דף לח/א

אין הקדוש ברוך הוא משרה שכירתו בקביעות שלא תפסוק ממנו אלא על גבור וכו' ... ולפי פשט הכתוב משמע כי (כהשליך) [כשהשליך] אותם ארצה נשברו מדקאמר ואשליכם יחד ואשברם. ואולי הבינו כי פירוש ואשברם וכבר שברתם בידי קודם שהשלכתם כי יש במקרא דוגמתו לאלפים. ... והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין ששה. ואשכחנא במילי דאגדתא שבעים וקנים היו אוהזים בלוחות ושמתם משה בעל כרחו ושברם:

11. ספר בניהו בן יהוידע על נדרים דף לח/א

ברם מקשים, והלא נמצא אנשים שלא היו שלמים בכל ד' מדרגות אלו. וזכו לנבואה ורוח הקודש. ונ"ל בס"ד, דכאן איירי בהיכא דזוכה לנבואה בלתי שיעשה הוא הכנה לכך ע"י שמות ויחודים, וכמו שכתב מורנו הרב חיים ויטל ז"ל בשער קדושה, בענין (הנביאה) [הנביאים] שיש להם כונות ויחודים שיעשו אותם כדי שיהיו מוכנים להשראת הנבואה, ולכן נקראו בני הנביאים ותרגם [יונתן] תלמידי דנביאיא ע"ש, וכאן קאמר אין הקב"ה משרה שכירתו מאיליו אפילו אין האדם עושה הכנה לעצמו בכך ע"י כונות שמות ויחודים, אלא אם כן הוא שלם בארבעה מדרגות אלו, ונדע כי מרע"ה זכה לנבואה בסנה בלתי הכנה, ולכן אמר מרע"ה [דברים י"ח ט"ו] נביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך ה', כלומר אם הוא כמוני שלם בארבעה מדרגות, אז יקים לך ה', הוא יקים אותו ברוח הנבואה, אע"פ שאינו עושה הכנה לעצמו בכונות ויחודים, כאשר היה לי, ואם תאמר א"כ איך זכו כל ישראל בהר סיני לנבואה שדבר ה' עמהם פנים בפנים למקטנם ועד גדלם, ובודאי לא היו כולם שלמים בארבעה מדרגות הנזכרות, הנה מתן תורה שאני, שעשה הקב"ה כן לתיקון העולם, כדי שיתוודע אמתות הנבואה של מרע"ה אשר נותן הקב"ה כל המצות על ידו בלא אות ומופת, אלא כל אחד ואחד מישראל ישמע באזניו דבר ה' שאמר להם משה הוא נביאי ושלוחי, כל אשר יגיד לכם הוא אמת, ותאמינו בו כאלו שמעתם ממני, כי לכן אין נביא רשאי לחדש דבר אחרי מרע"ה, ונמצא דבר זה שנעשה לישראל הוא צורך, כי בזה נעשה יסוד קים ואמיץ לאמתות התורה עד סוף כל הדורות, ועוד נ"ל גם שם עשה משה רבינו ע"ה הכנה לכולם בשלשת ימים קודם מעמד הר סיני, כמו שאמר לו הקב"ה [שמות י"ט י'] וקדשתם היום ומחר, וכן אמר [שם שם ט"ו] היו נכונים לשלשת ימים:

12. מהרש"א על נדרים דף לח/א

בתחלה היה משה לומד ומשכחה עד שנתנה כו'. לפי שא"א לדעת אנושי לקבל כל מצות התורה תוך זמן מועט כזה ארבעים יום

13. תלמוד ירושלמי מסכת הוריות דף יח/ב

אמר רבי יוחנן כל אותן ארבעים יום שעשה משה בהר היה למד תורה ומשכחה ובסוף נתנה לו במתנה כל כך למה בשביל להחזיר את הטיפשים.

14. ספר בניהו בן יהוידע על נדרים דף לח/א

והא דנתן לו במתנה לסוף ארבעים, ולא נתן לו במתנה תכף ביום ראשון, דאז לא היה נשכח מעיקרא ממנו כלום, נ"ל בס"ד כדי שישמח בלימודו ביותר, כי בהיות שבתחלה היה שוכח ואחר מ' יום בא לו כח הזכירה שלא נשכח ממנו כלום, נעשה לו שמחה גדולה בלימוד התורה. אי נמי דארז"ל שלשה ניקנין ע"י יסורין, וחד מנייהו תורה, דכתיב [תהלים צ"ד י"ב] אשרי הגבר אשר תיסרנו ית ומתורתך תלמדנו, ולכן תחלה היה שוכח והיה לו יסורין גדולים בזה, ואח"כ בא לו כח הזכירה שקנה אותה ע"י יסורין.

15. שפתי כהן על יורה דעה - סימן רכג

(א) מותר הבן כו'. דמסתמא ממילי זוטרי כי האי דליכא בהו ביטול תורה כל כך לא אדריה וכתב הפרישה דלסברא זו אפשר באב שהדיר את בנו מפני שאינו עוסק בתורה אסור לעשות לו אפילו דברים אלו דלא כהרמב"ם וכ"פ הב"ח דדינו כמדיר בנו מנכסיו סתם ולא הזכיר מפני שאינו עוסק בתורה ואסור לעשות לבנו שום דבר: